

Nota Samenvatting en beantwoording zienswijzen bestemmingsplan “Moskee Kuipersdijk
2020” en beschikking hogere waarde Wet geluidhinder

Geanonimiseerde versie t.b.v. publicatie

Gemeente Enschede
Afdeling Bestemmen

NOTA SAMENVATTING EN BEANTWOORDING ZIENSWIJZEN BESTEMMINGSPLAN

Bestemmingsplan: Moskee Kuipersdijk 2020
Dossiernummer: R20200005

Het bestemmingsplan “Moskee Kuipersdijk 2020” voorziet in de realisatie van een nieuwe moskee, met bijbehorende multifunctionele bijeenkomstruimtes. Het bestemmingsplan “Moskee Kuipersdijk 2020” heeft als ontwerp ter visie gelegen van 20 augustus 2020 tot en met 30 september 2020.

Gedurende de inzageperiode zijn er 21 zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn in deze nota samengevat en beantwoord.

Zienswijze 1

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Zienswijze	Beantwoording
Indiener maakt bezwaar tegen het tijdstip dat het schrijven met mededelingen over het plan (wanneer ter inzage en wanneer reageren) is verstuurd, namelijk in de tijd van school- en bouwvakanties.	De brief diende als extra service om omwonenden op de hoogte te stellen van de aankomende planprocedure, naast de officiële advertenties. De advertenties en de zienswijzenperiode vielen volledig na de school- en bouwvakanties. In het geval dat iemand op vakantie zou zijn terwijl de brief werd bezorgd was deze persoon bij thuiskomst alsnog op de hoogte van het plan en volledig in staat een reactie in te dienen.
Indiener vindt het vreemd dat er nu wordt gesproken over een ‘Moskee met verenigingsgebouw’ waar het eerder om een ‘Turks Islamitisch Cultureel Centrum met daarin een Moskee’ ging. De moskee is nu dus opeens het hoofdgebouw, terwijl dat eerder het Culturele Centrum zou zijn.	Aan de opzet van het plan (waaronder het aantal gebedsplaatsen) is inhoudelijk niks veranderd. Een moskee met verenigingsgebouw dekt ons inziens beter de lading. De titel van de Kadernotitie uit 2016 was overigens al ‘Moskee met verenigingsgebouw Spaansland’.
Plan is moeilijk opgemaakt door derden. Voor een normale burger is het haast niet te lezen/begrijpen	Het plan is opgesteld door de gemeente zelf. De planregels zijn op zich verduidelijkt ten opzichte van het vorige plan, maar juridisch taalgebruik is moeilijk te voorkomen in bestemmingsplanregels. Wij kunnen ons voorstellen dat veel mensen dit niet makkelijk kunnen begrijpen. Daarnaast is er wel een plantoelichting. Deze schept naar onze opvatting voldoende duidelijkheid over de inhoud van het plan. De begrijpelijkheid van teksten heeft onze aandacht in het algemeen. Burgers kunnen daarnaast altijd aan de gemeente om uitleg vragen over een plan als zij daar behoefte aan hebben.
Wijkraad Zuid-Oost en werkgroep Kuipersdijk zijn niet meer actief. Afspraken waren dus met personen die niet meer in omgeving wonen of belangen elders hebben. Indiener zou als direct aanwonende extra gehoord moeten worden en	Helaas zijn de wijkraad en de werkgroep niet meer actief (wijkraad heeft geen bestuur sinds oktober 2019). Voor de volledigheid is het concept-plan wel besproken met Bewonersteam Boswinkel. Daarnaast hebben omwonenden allemaal de gelegenheid gehad om deel te nemen aan de digitale informatiebijeenkomst en daar vragen te stellen, aanvullend op de formele

eerdere afspraken moeten nog eens duidelijk overwogen worden.	mogelijkheid voor het indienen van een zienswijze. Wij zouden graag zien dat de wijkraad weer actief zou worden, zodat de wijk van indiener weer goed wordt vertegenwoordigd door een officieel wijkorgaan. Het staat de bewoners daarnaast vrij een nieuwe werkgroep of bewonerscommissie op te zetten.
1^e De Kadernotitie is 4 jaar oud. Er hebben veranderingen plaatsgevonden. Het is wenselijk om opnieuw te kijken naar afspraken met commissies, wethouders etc. Een nieuwe bewonerscommissie voor de belangen van omwonenden is wenselijk.	De eerdere afspraken zien wij nog steeds als passend. De vastgestelde 'Kadernotitie Moskee met verenigingsgebouw Spaansland' is nog steeds de inhoudelijke basis voor het bestemmingsplan en bevat een aantal duidelijke afspraken, onder andere over de vormgeving van het gebouw en de kavel, de ontsluiting en parkeren, de gebedsoproep en aan de moskee gebonden ondersteunende functies (winkel, kantine en bedrijfswoning). Er is geen inhoudelijke aanleiding om de opzet van het plan te heroverwegen. Het nieuwe plan wijkt inhoudelijk niet af van het vorige plan. Het betreft een 'technische reparatie'. Op een aantal punten zijn de regels van het bestemmingsplan preciezer gemaakt dan in het vorige plan. Zo zijn bijvoorbeeld de exacte parkeernormen opgenomen waar de moskee aan moet voldoen. Zie verder antwoord hiervoor.
2^e Er is nog geen nieuw ontwerp na het schetsontwerp van 2016. Tussen de versies van 2016 en 2013 zitten diverse verschillen. Graag een duidelijke schets van de te bouwen moskee.	Het ontwerp van 2016 is input geweest voor het bestemmingsplan en het vastgestelde beeldkwaliteitsplan. Het beeldkwaliteitsplan en bestemmingsplan bevatten samen duidelijke kaders waarbinnen het uiteindelijke ontwerp uitgewerkt moet worden. Het bestemmingsplan bepaalt vooral de plek en maximale hoogte van het gebouw. Het beeldkwaliteitsplan gaat over de details van de vormgeving (welstand). Er is nog geen definitieve tekening. Die wordt uitgewerkt bij de bouwvergunningaanvraag zodra het bestemmingsplan geldt. De tekening bij de vergunningaanvraag moet zowel binnen het bestemmingsplan als het beeldkwaliteitsplan passen. Anders wordt de vergunning niet verleend. Zodra de vergunning is aangevraagd kunnen wij u de tekening op uw verzoek sturen. Vergunningaanvragen worden gemeld in het blad Huis aan Huis. Daar staat ook hoe u stukken van een aanvraag kunt opvragen.
3^e Er is geen eigen cultuurgebouw nodig. Er zijn genoeg onderwijs-, verenigingsgebouwen etc. beschikbaar in de omgeving en in verband met de multiculturele samenleving is het niet gewenst een Turks Islamitisch Cultureel Centrum te bouwen (we zijn net af van	De nieuwe moskee dient als vervanging van twee bestaande moskeeën in het centrum van Enschede (Atjehstraat en Ledeboerstraat). Deze moskeeën hebben ook een functie als verenigingsgebouw (of cultuurgebouw).

de Katholieke huizen, verenigingen etc.).	
Hoe gaat de gemeente om met een aanvraag voor detailhandel door andere verenigingen die ook alleen door de leden wordt gebruikt?	Ieder plan wordt getoetst aan het gemeentelijk beleid. Zoals beschreven in de plantoelichting is dit plan daar niet mee in strijd. Ook andere plannen zullen daar aan getoetst worden.
4 ^e Indiener vindt het vreemd dat het aantal parkeerplaatsen wel wordt aangepast naar nieuwe maatstaven (141) t.o.v. de kadernotitie.	Zoals hiervoor aangegeven is aan de opzet van het plan inhoudelijk niks veranderd. Wel zijn de toegestane functies exacter omschreven en ingekaderd in het nieuwe bestemmingsplan. We hebben nogmaals goed gekeken naar de parkeernormen die het beste bij deze functies passen op basis van de nu geldende parkeernormennota. Deze parkeernormen hebben we precies vastgelegd in het bestemmingplan. Deze normen leiden in totaal tot een iets hoger aantal (141) parkeerplaatsen dan in de Kadernotitie. Dit aantal is realiseerbaar op het eigen terrein.
Voor de druk bezochte dagen wordt overleg gevoerd met omliggende bedrijven. Dat had al lang moeten gebeuren. Zij hebben nu zelf al een tekort en parkeren al in de omliggende wijken.	Met druk bezochte dagen wordt bedoeld op de twee belangrijkste islamitische feestdagen (offerfeest en suikerfeest). Alleen op die dagen wordt verwacht dat er mogelijk een tekort aan parkeerplaatsen op eigen terrein is. Dat geldt dus niet voor het 'normale' drukste moment van de week, de vrijdagmiddag. Specifiek voor deze twee belangrijkste islamitische feestdagen is met de moskeebesturen afgesproken dat vóór ingebruikname van het gebouw een plan voor het opvangen van de parkeerdruk is opgesteld. Dat plan moet inzichtelijk maken waar mensen kunnen parkeren en hoe zij op die plekken gewezen worden. Dit is op te lossen met parkeerterreinen in de omgeving, zoals het P+R terrein aan de Zuiderval en de parkeervoorzieningen op Het Diekman terrein. Ook met particuliere grondeigenaren kunnen afspraken worden gemaakt voor wat betreft het parkeren. Als deze eigenaren dat niet willen (bijv. omdat zij deze plekken zelf nodig hebben) zijn zij daar uiteraard vrij in.
Door de ontsluiting voor langzaam verkeer aan de Kuipersdijk zal er geparkeerd worden aan de Kuipersdijk en van daar lopen naar de moskee.	De parkeerplaatsen op het eigen terrein zijn op basis van de gemeentelijke parkeernormen voldoende voor de bezoekers, mogelijk op de twee belangrijke feestdagen na (zie antwoord hiervoor). Zonder ontsluiting voor langzaam verkeer aan de Kuipersdijk moeten wandelaars en fietsers ver omlopen/fietsen. Het is niet reëel om dat van wandelaars en fietsers te vragen.
Eerder werd gesproken over een verhuizing van 2 moskeeën met dagelijks 50 a 100 bezoekers. Nu komen er 625 gebedsplekken. Waarom is deze enorme groei? Of komen bezoekers van	Er is geen sprake van een enorme groei. De nieuwe moskee dient inderdaad als vervanging van twee bestaande moskeeën in het centrum van Enschede (Atjehstraat en Ledeboerstraat). De gebedsruimte heeft maximaal 625 gebedsplaatsen. Dit sluit aan bij het

ver (o.a. Duitsland) waardoor de vraag naar parkeerplaatsen enorm toe zal nemen?	aantal 'leden' van de twee bestaande moskeeën samen (waarbij niet elk 'lid' altijd naar de moskee zal komen). Dat er 625 gebedsplaatsen zijn betekent niet dat er ook altijd 625 bezoekers komen. Ook op vrijdagmiddag, traditioneel het drukste moment, zullen normaal gesproken niet alle gebedsplaatsen bezet zijn. Het gemiddeld aantal bezoekers zal dan ook (veel) lager liggen dan het aantal aanwezige gebedsplaatsen. Ook zullen er niet veel bezoekers van ver komen. De moskee is vooral gericht op omgeving Enschede. Andere steden (zoals Gronau, Oldenzaal, Hengelo en Almelo) hebben zelf moskeeën en voldoende verenigingsruimtes.
5^e en 7^e Indiener is niet gekend in de Noaberovereenkomst over de gebedsoproep. Deze is er tijdens een raadsvergadering door gedrukt. Twee van de partijen zijn niet meer aanwezig en het is lang geleden (nieuwe bewoners en andere wijzigingen), waardoor je je moet afvragen of de overeenkomst nog als geldig moet worden gezien. Indiener maakt zich zorgen over het geluidniveau van de gebedsoproep. Het geluid van de oproep van een andere moskee aan het begin van de ramadan was in de wijde omgeving te horen en niet binnen de geldende normen.	Wij staan nog achter de inhoud van de Noaberovereenkomst en zien dit nog steeds als een geldende afspraak waar het moskeebestuur zich aan moet houden. Om dat te benadrukken is de overeenkomst als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. De overeenkomst is opgesteld, omdat er voor een gebedsoproep (net als bij een kerkklok) geen algemeen wettelijk toetsingskader is (dus ook niet voor het geluid van de andere door indiener gehoorde moskee). Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven is er op basis van de overeenkomst wel sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook wordt de gebedsoproep alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen gedaan (ochtend).
6e De grond had voor andere doeleinden gebruikt moeten worden, zoals woningbouw (tekort en mooi nabij centrum). De moskee staat beter op een andere minder opvallende plek en zonder verenigingsgebouw, ook gezien de afstand naar de moskee aan de Emmastraat.	De locatie is bewust gekozen. Er is gezocht naar een locatie in de nabijheid van de twee bestaande moskeeën die zullen sluiten als de nieuwe in gebruik is. De locatie moet ook goed te ontsluiten zijn voor autoverkeer richting wat grotere wegen zodat er niet veel extra auto's door woonwijken moeten. Tegelijkertijd moet de locatie goed bereikbaar zijn per fiets en het openbaar vervoer. Deze locatie voldoet aan deze criteria. Ook wordt de moskee als passend in deze omgeving gezien vanwege het gemengde karakter van woningen, bedrijven, winkels, sportvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen. Uiteraard is er ook een woningbouwopgave. Op veel plaatsen elders in de stad zijn er woningbouwplannen. Ook nabij de beoogde locatie voor de moskee.
8^e Indiener heeft enorme twijfels bij de manier en het tijdstip van het verkeersonderzoek. Het onderzoek is gehouden op 15 juni 2020. Daarin worden worst case aannames gedaan,	Het verkeersonderzoek is gebaseerd op 'worst case' berekeningen met een verkeersmodel. Daarin is de situatie berekend waarin alle bedrijven, scholen etc gewoon in gebruik/open zijn. In het verkeersonderzoek is dus geen rekening gehouden met minder verkeer als

maar diverse bedrijven en scholen in de omgeving waren nauwelijks actief i.v.m. Corona.	gevolg van Corona. De datum van 15 juni 2020 is de datum waarop het rapport is opgeleverd en zegt niets over de drukte van het verkeer waarmee rekening is gehouden in de berekeningen.
Indiener kan het niet goed aantonen maar als aanwonende viel hem op dat tijdens deze testen de bediening van de stoplichten is gewijzigd. De wachttijden richting centrum waren korter en de wachttijden richting Singel waren toegenomen.	De wachttijden voor de verkeerslichten zijn afhankelijk van het feitelijke verkeersaanbod (er zitten sensoren in de weg). In het verkeersonderzoek zijn berekeningen gedaan op basis van een model waarin wordt uitgegaan van 'worst case' aannames en dus niet van een feitelijke situatie waarin er minder verkeer is als gevolg van Corona (en de wachttijden voor verkeerslichten dus korter zijn).
Zodra de scholen weer volledig open zijn is wel sprake van een gevaarlijke situatie. Dat is nu al zo met overstekende leerlingen. Aangezien het een VMBO met veel Turkse leerlingen is, zal dit door de komst van de moskee meer worden.	De wegen zijn fysiek ingericht op overstekende voetgangers en de oversteekvoorzieningen (verkeerslicht danwel middeneiland) zijn volgens landelijke richtlijnen ontworpen. Er is ook geen concentratie van ongevallen rond het plangebied die hoger is dan op vergelijkbare punten in de stad.
De komst van Hornbach en de Kop van Enschede (red: Kop Boulevard) zijn niet meegenomen in het onderzoek. Deze zullen de wegen in de omgeving belasten.	Deze ontwikkelingen zijn wel opgenomen in het verkeersmodel waarmee de berekeningen zijn gemaakt en dus meegenomen in het onderzoek.
9^e Indiener is angstig voor het aantrekken van jongeren van ver gezien de toestand in de wereld en gaat zich mogelijk onveilig voelen. Daarnaast gaat de bouw in de miljoenen euro's lopen en is het onderhoud duur. Indiener vreest dat er omstreden financiën uit het buitenland komen.	Ten aanzien van het aantrekken van mensen van ver: zie antwoord bij punt 4^e. Ten aanzien van de angstgevoelens: In onze multiculturele samenleving hebben we te maken met verschillende culturen en bijbehorende gebruiken. Wij begrijpen dat ieder mens dit anders beleeft. Meer bekendheid met elkaar kan helpen om eventuele angstgevoelens weg te nemen. De moskeebesturen hebben meermaals aangegeven dat iedereen van harte welkom is om het nieuwe gebouw te bezoeken. Dit onderwerp heeft altijd de aandacht van de gemeente. De gemeente doet hier onderzoek naar op grond van de Wet Bibob zodra er een bouwvergunning wordt aangevraagd. Deze vergunning zal pas aangevraagd worden zodra het bestemmingsplan voor de moskee geldend is.
Indiener concludeert dat deze moskee met verenigingsgebouw niet geschikt is voor deze plek. Er moet gekeken worden naar een meer geschikte locatie voor alleen een moskee, op een geschikt terrein, eventueel in buitengebied. Voor het verenigingsgebouw moet men zich aanpassen aan de bestaande	De gemeenteraad besluit democratisch over het plan en debatteert hier openlijk over. Zie verder antwoord bij punt 3^e en punt 6^e.

verenigingen (multicultureel). Indiener hoopt dat het bestuur van de gemeente democratisch zal stemmen en geen angstcultuur laat zien. Stop met dit geldverslindende project. De grond had al eerder verkocht kunnen worden. Verkoop aan een projectontwikkelaar die er veelgevraagde woningen kan bouwen.	
---	--

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 2

Samenvatting zienswijze:

Zienswijze	Beantwoording
1. Verkeerstoename op de Kuipersdijk vanaf de singel richting Mooienhof. Wat zijn de effecten voor toename van verkeer op aanliggende wegen, zoals de singels en de verbindingsweg van Kuipersdijk richting Mooienhof? Kuipersdijk is een verbindingsweg met het noorden van de stad. Omdat de moskee aan deze weg komt te liggen, verwacht indiener dat de verkeersafwikkeling voor het noorden via de Kuipersdijk gaat lopen. Indiener geeft aan dat de verkeersintensiteit al zeer hoog is volgens een eerder verkeersonderzoek (2014) en dat de gemeente de aanbevelingen heeft genegeerd. Volgens dat onderzoek is afwikkeling op de singels al een probleem op zich. Ook de komst van de Hornbach op hetzelfde industrieterrein brengt de nodige verkeersdruk met zich mee.	Indiener verwijst naar een meer algemeen onderzoek van 2014 dat gericht was op een groter gebied: "Onderzoek invalswegen Enschede-Zuid". Dit onderzoek ligt niet ten grondslag aan het nieuwe bestemmingsplan. Ten behoeve van het bestemmingsplan Moskee Kuipersdijk 2020 is een verkeersonderzoek opgesteld, met actuele data en specifiek gericht op de effecten van de moskee met bijeenkomstruimtes. Het uitgevoerde verkeersonderzoek is uitgegaan van een 'worst case situatie'. Het gaat voor de berekening van het drukste moment van de week (het vrijdagmiddaggebed) uit van een volledige bezetting van de moskee (625 gebedsplaatsen) plus volledige bezetting van de bijeenkomstruimtes, tijdens de vrijdagmiddagspits. In realiteit is een dergelijke situatie niet te verwachten maar zelfs in die situatie blijft de verkeersafwikkeling voldoende na de bouw van de moskee. In de modellen is wel een toename van verkeer te zien. De bijdrage van de moskee aan deze toename is marginaal. In het model is ook de ontwikkeling van de Hornbach meegenomen.
2. Houdt de gemeente rekening met een toename van verkeer en de daarbij behorende afwikkeling vanuit Spaansland en de Zuiderval door invulling van leegstaande kavels door bedrijven? Dit was niet zo in het eerder aangehaalde	In het verkeersmodel van het nieuw uitgevoerde verkeersonderzoek wordt uitgegaan van een invulling van de braakliggende percelen in de autonome situatie (2030). Samen met de moskee (en andere ontwikkelingen) blijft de verkeersafwikkeling voldoende. Uiteraard zien wij het belang van een goede

verkeersonderzoek van 2014. Wat zijn de gevolgen als deze kavels worden ingevuld? En andersom: wat zijn de gevolgen voor leegstand omdat bedrijven zich niet willen vestigen vanwege verkeersdrukte, waaronder de moskee?	bereikbaarheid van de nu braakliggende kavels. De gemeente is zelf ook eigenaar van meerdere braakliggende kavels. Als deze niet goed bereikbaar zijn heeft dat invloed op de verkoopbaarheid. Zoals aangegeven heeft de ontwikkeling van de moskee slechts een marginale invloed op de totale verkeersintensiteit.
3. Indiener verwijst nogmaals naar het verkeersonderzoek van 2014, waarin geen rekening is gehouden met evenementen anders dan het vrijdagmiddaggebed, zoals bruiloften, feestdagen en begrafenissen. Dit heeft gevolgen voor verkeersafwikkeling op gewone werkdagen en de doorstroming op kruispunt Wethouder Beversstraat-Spaansland.	Zoals aangegeven ligt dit onderzoek uit 2014 niet ten grondslag aan het nieuwe bestemmingsplan. Zoals hiervoor (bij punt 1) aangegeven houdt het nieuw uitgevoerde verkeersonderzoek rekening met een zeer worst case situatie. Op basis van de toegestane functies in het bestemmingsplan treedt een situatie die drukker is dan het vrijdagmiddaggebed naar huidig inzicht alleen op de 2 grote islamitische feestdagen op. Voor deze 2 piekmomenten zal de moskee mogelijk meer verkeer aantrekken dan de in het verkeersonderzoek berekende situatie, maar dat is niet zeker omdat de situatie in het verkeersonderzoek een zeer worst case situatie is. Daarnaast leidt een eventuele toename van bezoekersverkeer op deze 2 feestdagen niet per definitie tot een slechtere verkeersafwikkeling dan de situatie in het verkeersonderzoek. Naast de hoeveelheid verkeer als gevolg van de moskee hangt de verkeersafwikkeling in de omgeving namelijk ook af van de weekdag waarop de 2 feestdagen vallen (dit verschilt per jaar) en het moment op de dag waarop de piek van het bezoekersverkeer van en naar de moskee ligt op deze 2 feestdagen. Hoewel niet uitgesloten is dat het eventuele extra verkeer op de 2 feestdagen tot langere wachttijden bij de kruispunten leidt, zal het verkeer ook dan op een veilige wijze kunnen worden afgewikkeld. Er bestaat geen noodzaak de infrastructuur te dimensioneren op de verkeersgeneratie die op deze incidentele piekmomenten optreedt.
4. De oproep “Azan” geeft meer overlast dan klokgelui. Indiener geeft aan dat de Kuipersdijk al veel geluidsoverlast heeft door de grote verkeersintensiteiten, hulpdiensten, omroepinstallatie buitenzwembad, evenementen, (carnavals-)optochten, singellopen, koopzondagen en andere evenementen in Oude Markt en van Heekplein. Hoe zorgt de gemeente dat de geluidsoverlast houdbaar blijft? Het geluidonderzoek voor de Azan is niet voldoende. Het houdt geen rekening met wind, regen (nat	Het wonen in of nabij de binnenstad betekent automatisch dat er meer ‘stadsgeluid’ zal zijn dan in een gemiddelde woonwijk. Over andere activiteiten, evenementen etc doen we hier geen verdere uitspraken, omdat het plan voor de moskee hier geen invloed op heeft. Wat de gebedsoproep betreft: Er bestaat (net als bij een kerkklok) geen algemeen wettelijk toetsingskader. Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven, is er op basis van de uitgangspunten zoals opgenomen in de Noaberschapsovereenkomst sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt de gebedsoproep alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend).

wegdek/natte daken) en de vorm van het geluid.	
De gesproken teksten van de Azan zijn anders dan een signaal. Het heeft een storende invloed (een ruis) op gesproken communicatie. Er is geen goede controle op de communicatie en zorgt voor verdeeldheid. Het zorgt er voor dat indiener zich niet thuisvoelt in eigen omgeving. De noaberschaplicht adviseert dwingend aan de moskee om rekening te houden met de omgeving. Nederland maakt gebruik van moderne communicatie, waarbij de ontvanger zelf bepaalt wat hij wil ontvangen.	Met het moskeebestuur is afgesproken dat de oproep alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend) plaatsvindt. Ook is de oproep van zeer korte duur (ca. 2 à 3 minuten). Dit heeft naar onze mening geen invloed op de communicatie in het gebied rond de moskee. Ten aanzien van het signaal dat indiener zich mogelijk niet meer thuisvoelt en verwacht dat er meer verdeeldheid komt: In onze multiculturele samenleving hebben we te maken met verschillende culturen en bijbehorende gebruiken. Wij begrijpen dat ieder mens dit anders beleeft. Meer bekendheid met elkaar kan helpen om negatieve gevoelens te verminderen. De moskeebesturen hebben meermaals aangegeven dat iedereen van harte welkom is om het nieuwe gebouw te bezoeken.
5. Wat gebeurt er als de bezetting groter is dan 625? Hoe gaat de gemeente handhaven als de bezoekersaantallen (ruimschoots) worden overtreden? Hoe vaak komt het incidenteel voor dat er 1500 bezoekers zijn? Hoe is de incidentele situatie geregeld qua verkeer en parkeren? Komen deze kosten en problemen bij de burger te liggen?	Het bestemmingsplan regelt dat er maximaal 625 gebedsplaatsen gerealiseerd mogen worden. Daarnaast is er een maximaal aantal m2 aan overige ruimtes (bijkomstruimtes) opgenomen in het bestemmingsplan. De bouwvergunning wordt op deze punten getoetst. Zoals hiervoor aangegeven bij punt 3 treedt een verkeerssituatie die drukker is dan de vrijdagmiddag alleen mogelijk op tijdens de 2 grote islamitische feestdagen op. Zoals bij punt 3 aangegeven bestaat er geen noodzaak de infrastructuur te dimensioneren op de verkeersgeneratie die op deze incidentele piekmomenten mogelijk optreedt. Wat parkeren betreft: Specifiek voor de 2 belangrijkste islamitische feestdagen is met de moskeebesturen afgesproken dat vóór ingebruikname van het gebouw een plan voor het opvangen van de parkeerdruk is opgesteld. Dat plan moet inzichtelijk maken waar mensen kunnen parkeren en hoe zij op die plekken gewezen worden. Dit is op te lossen met parkeerterreinen in de omgeving, zoals het P+R terrein aan de Zuiderval en de parkeervoorzieningen op Het Diekman terrein. Ook met particuliere grondeigenaren kunnen, als zij dat willen, afspraken worden gemaakt voor wat betreft het parkeren. Het is niet wenselijk om nog meer parkeerplaatsen te realiseren voor een situatie die 2 keer per jaar optreedt. De piekmomenten zorgen niet voor kosten voor de burger.
Is de locatie wel geschikt voor de logistieke afwikkeling van de grootste moskee van West-Europa?	Zoals eerder aangegeven toont het uitgevoerde verkeersonderzoek aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee. De locatie is bewust gekozen. De locatie moet goed te ontsluiten zijn voor autoverkeer richting wat grotere

	wegen zodat er niet veel extra auto's door woonwijken moeten. Tegelijkertijd moet de locatie goed bereikbaar zijn per fiets en het openbaar vervoer. Deze locatie voldoet aan deze criteria.
6 De memo met de stikstofberekening geeft aan dat het moskeegebouw geen aansluiting op het aardgasnet krijgt. Hiermee wordt aangegeven dat er daarmee geen stikstofemissie vrijkomt. Hoe worden de gebouwen dan stikstofvrij gekoeld en verwarmd?	Er zijn meerdere manieren om een gebouw 'stikstofvrij' (zonder emissies vanuit het perceel) te verwarmen en koelen. Dit is nog niet uitgewerkt, maar kan bijvoorbeeld met een warmtepomp. Ook kan energie/warmte van dak/zon en worden gebruikt. Een idee voor dit gebouw is om het atrium in het gebouw te gebruiken om warmte op te slaan (warmtebuffer) en te verdelen over de overige ruimten. Het precieze ontwerp en de exacte maatregelen worden later uitgewerkt.
7 De huidige locatie heeft bij bedrijven en omgeving veel weerstand opgeroepen. Heeft de gemeente serieus gekeken naar alternatieve locaties? Indiener noemt een aantal locaties welke beter bereikbaar zijn met een betere aansluiting op het wegennetwerk. Neem als uitgangspunt dat verkeersafwikkeling een belangrijk onderdeel is. Indiener adviseert een samenwerking met Saxion.	Zoals hiervoor al kort aangegeven is de locatie bewust gekozen: - Er is gezocht naar een locatie in de nabijheid van de twee bestaande moskeën die zullen sluiten als de nieuwe gebouwd is. Zo worden verkeersbewegingen beperkt ten opzichte van de huidige situatie. - De locatie moet goed te ontsluiten zijn voor autoverkeer richting wat grotere wegen zodat er niet veel extra auto's door woonwijken moeten. - De locatie moet goed bereikbaar zijn per fiets en het openbaar vervoer. Niet iedereen komt (gelukkig) met de auto. - De moskee is passend in deze omgeving vanwege het gemengde karakter van woningen, bedrijven, winkels, sportvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen. De verkeersafwikkeling van autoverkeer heeft dus een belangrijke rol gespeeld, maar was ons inziens terecht zeker niet het enige punt in de locatiekeuze.
8. Het plan heeft een negatieve invloed op de kwaliteit van de leefomgeving en de waarde van vastgoed. De gemeente moet op zoek naar een meer geschikte locatie.	Wij zijn er van overtuigd dat het plan niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening en dat het een geschikte locatie voor de moskee is. Wij hebben geen reden om aan te nemen dat de waarde van vastgoed daalt als gevolg van het plan. Het staat eenieder vrij om een verzoek tot planschade in te dienen.
9. Welk belang is er bij het vestigen van de moskee op deze locatie, met grote weerstand (negeren burgers) en hoge kosten voor onderzoeken. Indiener beveelt aan een nieuwe locatie te zoeken met de 'vraaggericht werken methode' van het Saxion en burgers in de eerste fase te betrekken. Dit bespaart geld, zorgt voor beter begrepen burgers en ondernemers	Zie antwoord op punt 7 voor de locatiekeuze. Het opnieuw zoeken naar een locatie zou overigens juist extra onderzoeks- en proceskosten met zich mee gaan brengen.

(grotere kloof met gemeente voorkomen).	
---	--

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 3

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener is het niet eens met (en is boos om) de komst van de moskee aan de Kuipersdijk en zal het daar nooit eens mee worden. Er zijn genoeg moskeeën in Enschede. Er komt ellende van.	De nieuwe moskee dient als vervanging van twee bestaande kleinere moskeeën in het centrum van Enschede (Atjehstraat en Ledeboerstraat). Deze twee bestaande moskeeën zijn verouderd. Zodra de nieuwe moskee in gebruik wordt genomen, gaan de twee kleinere moskeeën dicht. De bouw van de moskee is geen initiatief van de gemeente zelf. De gemeente bouwt of betaalt de bouw niet. De gemeente verkoopt de grond en maakt de bouw mogelijk met het bestemmingsplan.
Indiener ziet liever een gebouw met sociale functie (vertier/activiteiten) voor jeugd, eenzame ouders en ouderen.	Het is een passende locatie voor de moskee. De locatie is bewust gekozen: - Er is gezocht naar een locatie in de nabijheid van de twee bestaande moskeeën die zullen sluiten als de nieuwe gebouwd is. Zo worden verkeersbewegingen beperkt ten opzichte van de huidige situatie. - De locatie moet goed te ontsluiten zijn voor autoverkeer richting wat grotere wegen zodat er niet veel extra auto's door woonwijken moeten. - De locatie moet goed bereikbaar zijn per fiets en het openbaar vervoer. Niet iedereen komt (gelukkig) met de auto. - De moskee is passend in deze omgeving vanwege het gemengde karakter van woningen, bedrijven, winkels, sportvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 4

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener maakt bezwaar tegen de komst en de bouw van de moskee vanwege:	
Geluidhinder	De geluidstoename als gevolg van extra verkeer zal marginaal zijn. Wat betreft de gebedsoproep: In de 'Noaberovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd.

	Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven is er op basis van de overeenkomst sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt de gebedsoproep alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend).
Verkeersoverlast	Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee.
Indirecte financiering van terrorisme	Dit onderwerp heeft altijd de aandacht van de gemeente. De gemeente doet hier onderzoek naar op grond van de Wet Bibob, zodra er een bouwvergunning wordt aangevraagd. Deze zal pas aangevraagd worden zodra het bestemmingsplan voor de moskee geldend is.
Daarnaast kan de gemeente meer geld krijgen voor de grond van een andere partij.	Wij waarderen het meedenken. De grond is echter voor een marktconforme prijs voor maatschappelijk vastgoed verkocht.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 5

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener maakt bezwaar tegen de komst en de bouw van de moskee vanwege:	
Geluidsoverlast	De geluidstoename als gevolg van extra verkeer zal marginaal zijn. Wat betreft de gebedsoproep: In de 'Noaberovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven is er op basis van de overeenkomst sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt het alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend).
Verkeershinder	Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee.
Bovendien past het plan totaal niet in het straatbeeld van Enschede.	Het gebouw wordt als passend in deze omgeving gezien. Het is een gemengd gebied met woningen, bedrijven, winkels, sportvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen. Over het uiterlijk van het gebouw: het ontwerp moet voldoen aan het beeldkwaliteitsplan dat speciaal voor dit gebouw is opgesteld. Het gebouw dat daarmee wordt gerealiseerd past binnen het straatbeeld. Voor de gemeente is een groene uitstraling op de hoek van de Kuipersdijk en de Wethouder Beversstraat verder ook belangrijk. De bestaande bomen aan het kruispunt en de groenstrook langs de Wethouder Beversstraat blijven daarom gemeentegrond.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 6

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener maakt bezwaar tegen de komst en de bouw van de moskee vanwege:	
Geluidsoverlast	De geluidstoename als gevolg van extra verkeer zal marginaal zijn. Wat betreft de gebedsoproep: In de 'Noaberovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven is er op basis van de overeenkomst sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt het alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend).
Verkeershinder	Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee.
Daarnaast vindt indiener het vreemd dat een dergelijk bouwwerk voldoet aan het beeldkwaliteitsplan	Het gebouw wordt als passend in deze omgeving gezien. Het is een gemengd gebied met woningen, bedrijven, winkels, sportvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen. Over het uiterlijk van het gebouw: Specifiek voor dit gebouw is een beeldkwaliteitsplan opgesteld. De bouwvergunning wordt daar aan getoetst. Het gebouw wordt dus niet aan de algemene welstandsnota getoetst, maar een specifiek beeldkwaliteitsplan. Voor de gemeente is een groene uitstraling op de hoek van de Kuipersdijk en de Wethouder Beversstraat verder ook belangrijk. De bestaande bomen aan het kruispunt en de groenstrook langs de Wethouder Beversstraat blijven daarom gemeentegrond.
De gemeente laat haar handen los bij bemiddeling tussen partijen en durft daarin niet haar verantwoording te nemen.	In de 'Kadernotitie Moskee met verenigingsgebouw Spaansland' zijn ons inziens in openbaarheid goede afspraken gemaakt over de kaders van de ontwikkeling. Zowel in de kadernotitie als in de koopovereenkomst voor de grond is vastgelegd dat er een overeenkomst moet worden gesloten over de gebedsoproep. Dat heeft geresulteerd in de 'Noaberschapsovereenkomst'. De gemeente heeft haar handen er niet van af getrokken. De basis voor de Noaberschapsovereenkomst is gelegd in de gemeenteraadsvergadering van 18 april 2016 (wijkraad en moskee hebben elkaar daar toegezegd deze overeenkomst te sluiten). In dezelfde vergadering is de Kadernotitie vastgesteld. Voorafgaand aan de vaststelling is een concept kadernotitie in een consultatieronde gedeeld met alle belangstellenden en de stadsdeelcommissie Oost. Het gemeentebestuur vindt de ontwikkeling nog steeds passend. Er zal (opnieuw) democratisch een besluit genomen worden over het vaststellen van het bestemmingsplan.

Indiener vindt het een rare situatie, waarbij tolerantie en positieve discriminatie en vrijheid van godsdienst misbruikt worden.	Het project is benaderd net als andere ruimtelijke ontwikkelingen. Daar spelen misbruik van tolerantie en positieve discriminatie geen rol. Het is ons inziens een passende locatie voor deze moskee: - Er is gezocht naar een locatie in de nabijheid van de twee bestaande moskeeën die zullen sluiten als de nieuwe gebouwd is. Zo worden verkeersbewegingen beperkt ten opzichte van de huidige situatie. - De locatie moet goed te ontsluiten zijn voor autoverkeer richting wat grotere wegen zodat er niet veel extra auto's door woonwijken moeten. - De locatie moet goed bereikbaar zijn per fiets en het openbaar vervoer. Niet iedereen komt (gelukkig) met de auto. - De moskee is passend in deze omgeving vanwege het gemengde karakter van woningen, bedrijven, winkels, sportvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen.
--	--

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 7

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener maakt bezwaar tegen de komst van de moskee aan de Kuipersdijk.	Wij nemen uw bezwaar voor kennisneming aan. Aangezien het niet nader is onderbouwd, kunnen wij niet inhoudelijk op uw bezwaar reageren. Voor een onderbouwing van het plan verwijzen wij naar de plantoelichting.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 8

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener is van mening dat het bestemmingsplan niet gewijzigd moet worden. Het huidige bestemmingsplan is goed. Op deze manier kunnen er bedrijven vestigen op een mooie locatie, die tevens zorgt voor meer banen.	In de gemeente is er, ook in de omgeving van het plangebied, een overschot aan bedrijfsgrond. Het is ons inziens een passende locatie voor deze moskee: - Er is gezocht naar een locatie in de nabijheid van de twee bestaande moskeeën die zullen sluiten als de nieuwe gebouwd is. Zo worden verkeersbewegingen beperkt ten opzichte van de huidige situatie. - De locatie moet goed te ontsluiten zijn voor autoverkeer richting wat grotere wegen zodat er niet veel extra auto's door woonwijken moeten. - De locatie moet goed bereikbaar zijn per fiets en het openbaar vervoer. Niet iedereen komt (gelukkig) met de auto. - De moskee is passend in deze omgeving vanwege

	het gemengde karakter van woningen, bedrijven, winkels, sportvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen.
--	---

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 9

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener maakt bezwaar tegen de komst van de moskee aan de Kuipersdijk.	Wij nemen uw bezwaar voor kennisneming aan. Aangezien het niet nader is onderbouwd, kunnen wij niet inhoudelijk op uw bezwaar reageren. Voor een onderbouwing van het plan verwijzen wij naar de plantoelichting.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 10

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener heeft bezwaar tegen de bouw van de mega moskee in verband met te verwachten overlast. Indiener woont aan de Kuipersdijk en is van mening dat haar woongenot zal gaan afnemen:	
Het wordt namelijk veel drukker	Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee.
Er zal meer lawaai komen ondanks de maatregelen die er in het nieuwe plan zijn getroffen.	De geluidstoename als gevolg van extra verkeer zal marginaal zijn. Wat betreft de gebedsoproep: In de 'Noaberovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven is er op basis van de overeenkomst sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt het alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend).

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 11

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener is tegen de moskee. Haar dochter woont aan de Kuipersdijk en bezoekt haar, de winkels	

en het Diekman regelmatig in verband met sport. Argumenten:	
Geluidsoverlast	De geluidstoename als gevolg van extra verkeer zal marginaal zijn. Wat betreft de gebedsoproep: In de 'Noaberovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven is er op basis van de overeenkomst sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt het alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend).
Verkeersoverlast	Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee.
Indiener maakt zich ook zorgen om de schoolgaande jeugd.	Het is niet geheel duidelijk wat indiener bedoelt. Wij nemen aan dat op de verkeersveiligheid wordt gedoeld. De wegen zijn fysiek ingericht op overstekende voetgangers en de oversteekvoorzieningen zijn volgens landelijke richtlijnen ontworpen. Er is ook geen concentratie van verkeersongevallen rond het plangebied die hoger is dan op vergelijkbare punten in de stad.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 12

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener is tegen de bouw van een grote moskee.	
Indiener is wel voor godsdienstvrijheid, inclusief de daarbij behorende behuizingen, maar dan op een kleinschaliger wijze dan een grote moskee.	De nieuwe moskee dient als vervanging van twee bestaande moskeeën in het centrum van Enschede (Atjehstraat en Ledeboerstraat). De gebedsruimte heeft maximaal 625 gebedsplaatsen. Dit sluit aan bij de omvang aan leden van de twee bestaande moskeeën.
Geluidsoverlast voor de omwonenden en andere Enschedeërs	De geluidstoename als gevolg van extra verkeer zal marginaal zijn. Wat betreft de gebedsoproep: In de 'Noaberschapsovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven is er op basis van de overeenkomst sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt het alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend).
Verkeersoverlast voor de omwonenden en andere Enschedeërs	Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 13

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener maakt zich zorgen om de drukte in de omgeving, mede veroorzaakt door Duitse toeristen. Met toevoeging van een moskee (in de buurt van o.a. een school en winkels) is indiener bang dat de drukte niet meer te overzien is	Het is niet geheel duidelijk wat indiener op doelt met 'drukte'. Wij nemen aan dat het om drukte in het verkeer/op straat gaat. Wat betreft de doorstroming van het verkeer: Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee. Wat betreft verkeersveiligheid: De wegen zijn fysiek ingericht op overstekende voetgangers en de oversteekvoorzieningen zijn volgens landelijke richtlijnen ontworpen. Er is ook geen concentratie van verkeersongevallen rond het plangebied die hoger is dan op vergelijkbare punten in de stad.
Indiener is bang voor geluidsoverlast, omdat een moskee meerdere malen per dag een oproep tot bidden doet	In de 'Noaberschapsovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur over de gebedsoproep. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. De oproep gebeurt alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen per jaar (ochtend). Ook is de oproep van korte duur: circa 2 à 3 minuten.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 14

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener maakt bezwaar tegen de moskee vanwege geluidsoverlast. Moskeeën (en kerken) maken veel lawaai. Indiener zit niet te wachten op een gebedsoproep die hij 5x per dag verplicht moet aanhoren	In de 'Noaberschapsovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur over de gebedsoproep. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. De oproep gebeurt alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen per jaar (ochtend). Ook is de oproep van korte duur: circa 2 à 3 minuten.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 15

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener maakt bezwaar tegen de moskee vanwege geluidsoverlast. Moskeeën (en kerken) maken veel lawaai. Indiener zit niet te	In de 'Noaberschapsovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur over de gebedsoproep. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd.

wachten op een gebedsoproep die hij 5x per dag verplicht moet aanhoren	De oproep gebeurt alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen per jaar (ochtend). Ook is de oproep van korte duur: circa 2 à 3 minuten.
--	--

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 16

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener is woonachtig en werkzaam in de buurt van de Kuipersdijk en is tegen de bouw van een moskee aan de Kuipersdijk in verband met:	
Verkeersdrukke	Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee.
Lawaaioverlast	De geluidstoename als gevolg van extra verkeer zal marginaal zijn. Wat betreft de gebedsoproep: In de 'Noaberschapsovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven is er op basis van de overeenkomst sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt het alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend).

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 17

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Het afleiden van de verkeersgeneratie uit de parkeercijfers is onzorgvuldig en leidt tot een onderschatting. De parkeervraag en verkeersgeneratie zijn gebaseerd op de parkeernormen per functie uit de bestemmingsomschrijving: 'gebedsruimte', 'bijeenkomstruimtes' en 'woning'. Met de bestemmingsomschrijving is een brede functie-omschrijving ontstaan, waardoor het onduidelijk is hoe deze bestemming invulling krijgt. Daardoor kunnen de verkeerseffecten niet zorgvuldig worden berekend.	Het nieuwe plan is beter toegespitst op de beoogde functies. De functie is als geheel veel beter vergelijkbaar met de categorie 'sociaal cultureel centrum/wijk/verenigingsgebouw'. Een congresruimte trekt veel meer auto's van verder weg en men zit daarbij vaak met 1 persoon in een auto. Uit de bestemmingsomschrijving en de begripsbepaling van 'moskee' volgt ons inziens automatisch dat er geen sprake kan zijn van een congres of evenement. De bijeenkomstruimtes kunnen enkel worden gebruikt voor het houden van activiteiten op maatschappelijk, cultureel en sociaal gebied, als onderdeel van de maatschappelijke-religieuze voorziening.

De parkeernorm voor 'bijeenkomstruimtes' is ten onrechte 2,0 pp per 100m², omdat deze niet vergelijkbaar zijn met een 'sociaal cultureel centrum/wijk/verenigingsgebouw'. In het vorige plan werden namelijk parkeernormen van 3,0 en 5,0 gebruikt voor de functies jongerenruimte en congresruimte. Deze worden dus beoogd met 'bijeenkomstruimtes'. Ook is de bestemming 'bijeenkomstruimte' te onbepaald. Er kunnen bijvoorbeeld ook evenementen plaatsvinden met bijbehorende verkeersaantrekkende werking. In het verkeersonderzoek wordt aangegeven dat de Afdeling het hanteren van de parkeernormen voor 'bijeenkomstruimtes' heeft geaccordeerd. Dat is onjuist. Dit ging over moskee, jongerenruimte en congresruimte.	Bovendien is het gehele gebouw, buiten de gebedsruimte en de woning, als 'bijeenkomstruimte' meegenomen in de berekening van de parkeervraag. Dit leidt tot een hogere berekende parkeervraag dan het vorige bestemmingsplan. De methode van het hanteren van parkeernormen om de verkeersgeneratie te bepalen is geaccordeerd door Raad van State. Wat betreft de parkeernormen is er alleen een inhoudelijke uitspraak gedaan over de norm voor de gebedsruimte. Deze is dan ook opnieuw gebruikt in het verkeersonderzoek. Voor de overige delen hebben wij nu beter op het plan toegespitste parkeernormen gehanteerd.
Het is onduidelijk waarom in het verkeersonderzoek wordt uitgegaan van bezoek aan de gebedsruimte tussen 12 en 16 uur. Dat is niet gemotiveerd. Het bestemmingsplan kent geen beperking voor tijdstippen van bezoek. Ook is niet onderbouwd waarom een vergelijking met een bioscoopbezoek relevant is.	Het vrijdagmiddaggebed vindt (afhankelijk van de stand van de zon) plaats tussen 12:00 en 16:00 uur. Het verkeersonderzoek gaat er echter worst-case van uit dat het bezoekersverkeer voor het vrijdagmiddaggebed samenvalt met de avondspits. In realiteit zal het verkeer van het vrijdagmiddaggebed slechts in een deel van het jaar met een deel van de avondspits samen kunnen vallen. De vergelijking met bijvoorbeeld een theater of bioscoop (we noemen niet alleen bioscoop) is gemaakt, omdat het vrijdagmiddaggebed, net als een theatervoorstelling of film, een aanvangs- en eindtijdstip heeft en daarmee een aankomst- en vertrek golf. Mensen komen en gaan dus niet verspreid over de dag. De vergelijking van het vrijdagmiddaggebed met een theater is wat dat betreft wellicht nog wat treffender dan met een bioscoop. Als (zeer) worst case aanname zijn we er in het verkeersonderzoek van uitgegaan dat de bezoekers van het vrijdagmiddaggebed allemaal binnen een half uur voor het gebed aankomen. Om dit te kunnen simuleren hebben we in het verkeersonderzoek de verkeersgeneratie voor het drukste uur verdubbeld. Kortom: de vergelijking met een theater (en daarmee de aankomst- en vertrek golf) is gemaakt om extra zorgvuldig te zijn en volledig uit te sluiten dat er op maar enig denkbare manier sprake kan zijn van een onderschatting. Zie verder ook tabel 3 uit het verkeersonderzoek.

Bezoekersaantallen bijeenkomstruimtes niet onderbouwd. Daarnaast niet de goede parkeernorm. Dus kan de verkeersgeneratie niet goed berekend zijn. Bij vorige plan was niet duidelijk waarop de gebruikte bezoekersaantallen waren gebaseerd. Nu in geheel weggelaten. Dus niet zorgvuldig.	Zoals aangegeven is het rekenen met parkeernormen als basis voor de verkeersgeneratie geaccepteerd door de Raad van State. Ons inziens hanteren wij een juiste parkeernorm voor de bijeenkomstruimtes. Daar komt bij dat in het verkeersonderzoek worst-case is gerekend met een gelijktijdige volledige bezetting van zowel de gebedsruimte als de bijeenkomstruimtes. Het is zeer onwaarschijnlijk dat dit in de praktijk voorkomt.
Cumulatie met Hornbach. In verkeersonderzoek wordt gesteld dat per solitaire functie een worst case situatie wordt beoordeeld. Worst case moet uitgaan van optelling van meest ongelukkige scenario's. Slechtste prognoses van Hornbach moet dus worden meegenomen in de verkeerseffecten.	In het verkeersonderzoek is rekening gehouden met Hornbach conform gemiddelde cijfers van het CROW. Dat is representatief en terecht, zoals Raad van State ook bevestigt in haar uitspraak over bestemmingsplan Hornbach (ECLI:NL:RVS:2020:283), onder punt 19.9: <i>“Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (uitspraak van 15 maart 2017, ECLI:NL:RVS:2017:694) moet bij de berekening van het te verwachten aantal verkeersbewegingen bij een nieuwe bouwmarkt met tuincentrum in beginsel worden uitgegaan van de maximale planologische mogelijkheden, waaronder het maximaal voorziene bvo aan tuincentra en bouwmarkten. Uitgaande van die maximale planologische mogelijkheden dient een schatting te worden gemaakt van het aantal verkeersbewegingen dat zal worden gegenereerd. Dat bij een dergelijke schatting wordt uitgegaan van een gemiddelde van het minimaal en maximaal door de CROW genoemde aantal verkeersbewegingen bij een bepaalde activiteit, acht de Afdeling niet onredelijk. Aprisco en andere hebben geen omstandigheden aangedragen die ertoe nopen dat in dit geval had moeten worden uitgegaan van het maximaal door de CROW genoemde aantal verkeersbewegingen.”</i>
Cyclustijd. Niet goed gemotiveerd waarom van de Fietsvisie kan worden afgeweken. Uit visie blijkt dat dat niet kan.	Indiener heeft de tekst in het gebruikte citaat naar onze opvatting niet goed geïnterpreteerd. In de fietsvisie zijn de maxima van 80 seconden wachttijd en 90 seconden cyclustijd voor kruispunten waar GEEN ontvlochten route als alternatief voorhanden is. Hier is juist wel sprake van een ontvlochten fietsnetwerk. Fietzers hebben de keuze om een andere route te nemen. Bovendien is de cyclus- en wachttijd niet de hele dag hetzelfde. Het hangt af van de drukte van het verkeer. Fietzers zullen zich in de praktijk niet in elke cyclus op iedere richting 'aanmelden' bij de verkeerslichten. De in het verkeersonderzoek berekende wacht- en cyclustijden komen in de praktijk maar op een beperkt aantal momenten voor.
Onduidelijk hoe aan verwerkingscapaciteit van ongeregeld kruispunt van 1500 pae/h is gekomen. Dit moet berekend worden volgens Nota	De in de rapportage vermelde 1.500 pae/uur is gebruikt om een indicatie te krijgen van de kwaliteit van de verkeersafwikkeling op het voorrangskruispunt (aansluiting moskee op Spaansland). Deze vuistregel

"Basis voor een Nota Verkeerslichten"	betreft een conservatieve. In het geval van Enschede blijft de totale intensiteit op het kruispunt van de hoofdrijbaan in beide richtingen en de aansluiting op Spaansland in totaliteit ruim onder de 1.500 pae/uur. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de kwaliteit van de verkeersafwikkeling (meer dan) voldoende zal zijn. Het maken van een berekening is niet nodig.
Niet zelfstandige detailhandel. Op basis van het beleid is nieuwe detailhandel op deze locatie niet toegestaan. Ondergeschikte detailhandel doet hier niet aan af. Onlangs is een aanvraag detailhandel in de nabijheid geweigerd. Deze brancheringsregel is in stand gebleven bij de Afdeling. BP biedt mogelijkheid voor vele soorten detailhandel. Ondersteunend en ondergeschikt aan de hoofdfunctie is geen concreet toetsbare norm. Ook is het o.b.v. de plantoelichting een wezenlijk onderdeel van de exploitatie van het gebouw. Dat strookt niet met standpunt dat het ondergeschikt is.	Dit is op geen enkele manier vergelijkbaar met de door indiener aangehaalde zaak. Ondergeschiktheid is juist wél relevant. Zoals aangegeven in paragraaf 2.3.6 van de bestemmingsplantoelichting wordt voldaan aan de uitgangspunten van het beleidskader "Retail in Enschede" ten aanzien van de locaties met ondergeschikte retailfuncties. In paragraaf 2.3.5 is aangegeven dat de moskee met bijeenkomstruimtes onder de categorie 'Gebruikscluster' valt wat betreft de locaties met ondergeschikte retailfuncties. De bestemmingsomschrijving en de begripsomschrijvingen 'moskee' en 'niet zelfstandige detailhandel') laten samen geen duidelijkheid te wensen over. "Ondersteunend en ondergeschikt aan de hoofdfunctie" is een duidelijk criterium evenals de maximale oppervlakte van 80 m2. De definitie van 'niet zelfstandige detailhandel: <i>"detailhandel die een functionele relatie heeft met de in de bestemmingsomschrijving genoemde hoofdfunctie en naar aard, omvang en openingstijden ondergeschikt is aan die hoofdfunctie en die uitsluitend toegankelijk is via de ingang(en) van de betreffende hoofdfunctie. Er worden geen afzonderlijke reclame-uitingen toegepast."</i> Het is niet relevant welk product wordt verkocht, zolang het aan deze definitie voldoet. Een 'wezenlijk onderdeel van de exploitatie' kan nog steeds betekenen dat het ondergeschikt is. Bovendien is de planregeling leidend en niet de plantoelichting. De regeling borgt duidelijk dat het ondergeschikt moet zijn.
Ook kan de winkel solitaire bezoekers genereren. Zonder precieze invulling van de detailhandel is niet geborgd dat de winkel geen verkeersaantrekkende werking zal hebben. Het is onvoldoende onderbouwd waarom de detailhandel niet is meegenomen in het verkeersonderzoek.	Zoals aangegeven op pagina 2 van het verkeersonderzoek is de 80m2 detailhandel als bijeenkomstruimte meegenomen in de berekeningen. Het is onderdeel van het gehele concept. In het verkeersonderzoek is deze 80 m2 dan ook opgeteld bij de 2.200 m2 bijeenkomstruimtes. In totaal is dus met 2.280 m² bvo aan bijeenkomstruimtes gerekend.

Het hanteren van de bestemming voor de ontsluitingsweg is in strijd met een goede ruimtelijke ordening. De bestemming 'bedrijf' houdt de mogelijkheid open dat dit deel van het perceel bebouwd wordt. Indiener vindt dat het perceel de exclusieve bestemming '(ontsluitings)weg' moet hebben.	Zoals aangegeven door de Raad van State in haar tussenuitspraak over bestemmingsplan Moskee Kuipersdijk (ECLI:NL:RVS:2019:868) kan de bestemming van de ontsluitingsweg gehandhaafd blijven. Wij zien geen aanleiding om dit aan te passen. De uitspraak laat hier geen enkele discussie over open: <i>"12.2. Ter zitting heeft de raad te kennen gegeven dat de gronden met de bestemming "Bedrijf" en de aanduiding "verkeer" in eigendom zijn van de gemeente, dat het kan zijn dat vanwege de verkaveling de weg naar het Spaansland iets anders wordt gesitueerd en dat daarom de aanduiding "verkeer" is toegekend. Daarnaast heeft de raad ter zitting bevestigd dat de ontsluiting van de voorziene moskee zal zijn op het Spaansland. Nu de gronden met de bestemming "Bedrijf" en de aanduiding "verkeer" in eigendom zijn van de gemeente, heeft de raad het in zijn macht om een ontsluiting te realiseren op deze gronden. Niet is aannemelijk gemaakt dat er belemmeringen zijn die zich hiertegen verzetten. Gelet op het voorgaande is de Afdeling van oordeel dat de raad in redelijkheid aan de betrokken gronden de bestemming "Bedrijf" met de aanduiding "verkeer" heeft kunnen toekennen en de ontsluiting van de voorziene moskee op het Spaansland voldoende is gewaarborgd."</i>
--	---

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 18

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener heeft zowel een zienswijze tegen het ontwerp bestemmingsplan als het ontwerp besluit voor een hogere grenswaarde ingediend. De zienswijzen hebben dezelfde tekst. Daarom worden deze beide zienswijzen hier tegelijk behandeld.	
Indiener vindt het voorstel absurd vanwege het bezwaar van omwonenden tegen toenemende verkeersdruk en gebedsoproep. 900 enquêteformulieren en 75 bezwaarschriften moeten duidelijk hebben gemaakt dat het leefgenot onder druk staat bij inwoners van dit gebied. Alles moet wijken voor de moskee. De gemeente heeft geen oor voor deze inwoners. Het woongenot en het	Spijtig om te horen dat u het gevoel heeft dat er niet naar u geluisterd wordt. Het plan is na een zorgvuldig locatieonderzoek tot stand gekomen en voldoet aan een 'goede ruimtelijke ordening'. Het gemeentebestuur heeft in haar besluitvorming de zorgen en bezwaren van omwonenden meegewogen, maar vindt de ontwikkeling nog steeds passend op deze locatie. Er zal (opnieuw) democratisch een besluit genomen worden over het vaststellen van het bestemmingsplan. Uw zienswijze wordt in de besluitvorming betrokken.

milieu kan en mag niet ondergeschikt zijn aan dit project.	
Vooraf de gebedsoproep heeft tot woede geleid: islamitisch dogma dringt door in publieke en privé sfeer.	Er bestaat (net als bij een kerkklok) geen algemeen wettelijk toetsingskader voor een gebedsoproep. Als religieus ritueel (onlosmakelijk verbonden met het islamitische plichtgebed) valt de adhan (gebedsoproep) onder de bescherming van artikel 6.1 van de Grondwet: "Ieder heeft het recht zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet." Ook de inhoud van de adhan (namelijk een combinatie van lofprijzingen, een geloofsbelijdenis, en een oproep om te bidden) valt onder diezelfde bescherming. Wel zijn er in de 'Noaberschapsovereenkomst' een aantal afspraken gemaakt met het moskeebestuur over de gebedsoproep. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. Op basis van de uitgangspunten uit de Noaberschapsovereenkomst is er een verantwoord woon- en leefklimaat wat betreft de oproep. Dit met name door de korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt de gebedsoproep alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend) en zijn er afspraken gemaakt over het maximale geluidsniveau ter plaatse van de dichtst bij gelegen woning.
Indiener vindt het schandalig dat de gemeente nog geen 4 jaar later een verhoging van de grenswaarden voorstelt. Gaat de gemeente dat iedere keer doen als dit de realisatie van een project belet?	Het vaststellen van een hogere grenswaarde voor geluid betreft uitsluitend de te realiseren woning van de imam, die onderdeel is van het gebouw. Deze hogere grenswaarde heeft dus geen gevolgen voor de omwonenden van het project. Overigens is het vaststellen van een hogere grenswaarde in Nederland een heel gangbaar besluit om te nemen bij een project (op basis van de Wet geluidhinder). Wij hebben dit besluit in het verleden al voor veel geluidsgevoelige bestemmingen in de gemeente (met name woningen) genomen. Als we dat niet zouden kunnen doen zouden er langs geen enkele drukke weg in Nederland woningen kunnen staan.
De Kuipersdijk en aanliggende straten zijn druk geworden en de geluidsoverlast is toegenomen. Daar is destijds aandacht voor gevraagd door omwonenden.	Wat betreft de verkeersdruk: Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee. Voor het bestemmingsplan is een geluidsonderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van extra verkeer. De berekeningen laten zien dat het geluidseffect van het extra verkeer marginaal zal zijn voor bestaande woningen.
De gemeente voelt zich niet	Het project is niet in strijd met verordeningen.

gebonden aan de eigen verordeningen.	
--------------------------------------	--

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 19

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Volgens indiener komt de moskee absurd dicht bij bewoning te staan.	Voor een goede locatie is het onder andere van belang dat de nieuwe moskee in de nabijheid van de twee bestaande moskeeën ligt die zullen sluiten als de nieuwe gebouwd is. Zo worden verkeersbewegingen beperkt ten opzichte van de huidige situatie. De locatie moet goed bereikbaar zijn per fiets en het openbaar vervoer. Niet iedereen komt (gelukkig) met de auto. Dit maakt onder andere dat de moskee niet op een afgelegen locatie kan komen. Verder is in de bestemmingsplantoelichting onderbouwd (paragraaf 5.1.2) dat de afstand tot de woningen in de directe omgeving qua milieuhinder (geluid) verantwoord is.
De al aanwezige parkeeroverlast bij appartementencomplex Varvik (t.h.v. Kuipersdijk 229) zal vele maken erger worden.	De parkeerplaatsen op het eigen terrein van de moskee zijn op basis van de gemeentelijke parkeernormen voldoende. Uitzondering zijn mogelijk de twee belangrijkste islamitische feestdagen. Voor deze dagen is met de moskeebesturen afgesproken dat vóór ingebruikname van de moskee een plan voor het opvangen van de parkeerdruk is opgesteld. Dat plan moet inzichtelijk maken waar mensen kunnen parkeren en hoe zij op die plekken gewezen worden. Dit is op te lossen met parkeerterreinen in de omgeving, zoals het P+R terrein aan de Zuiderval en de parkeervoorzieningen op Het Diekman terrein. Ook met particuliere grondeigenaren kunnen afspraken worden gemaakt voor wat betreft het parkeren als deze eigenaren dat willen.
Uit geluidsmetingen is volgens indiener gebleken dat de moskee geluidoverlast zal veroorzaken.	Wat betreft de gebedsoproep: In de 'Noaberschapsovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven is er op basis van de overeenkomst sprake van een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de zeer korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt de gebedsoproep alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend) en zijn er afspraken gemaakt over het maximale geluidsniveau ter plaatse van de dichtst bij gelegen woning. Wat betreft geluid van wegverkeer: Voor het

	bestemmingsplan is een geluidsonderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van extra verkeer. De berekeningen laten zien dat het geluidseffect van het extra verkeer marginaal zal zijn voor bestaande woningen.
--	---

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 20

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener vindt het geluid van een minaret en andere oproepsystemen niet prettig. Bij een kerk wordt er soms door een klokkenspel nog een lied van gemaakt, maar als het puur geluid is om op te roepen ervaart indiener dat als overlast. Indiener heeft liefst geen oproep of slechts heel kort (max 1 minuut). Als de moskee zorgt voor dergelijke geluidsoverlast is hij tegen het plaatsen van de moskee.	In de 'Noaberschapsovereenkomst' zijn afspraken gemaakt met het moskeebestuur over de gebedsoproep. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. De oproep gebeurt alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen per jaar (ochtend). Ook is de oproep van korte duur: circa 2 à 3 minuten.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 21

Samenvatting en beantwoording zienswijze:

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
Indiener voelt zich niet veilig en kan niet slapen van de komst van de moskee. Als hij had geweten dat de gemeente dit van plan was had hij hier geen huis gekocht.	In onze multiculturele samenleving hebben we te maken met verschillende culturen en bijbehorende gebruiken. Wij begrijpen dat ieder mens dit anders beleeft. De mensen die naar de nieuwe moskee zullen gaan, zijn vooral mensen die nu naar de twee bestaande moskeeën in de buurt gaan. Dat zijn al inwoners van de buurt. Meer bekendheid met elkaar kan helpen om eventuele angstgevoelens weg te nemen. De moskeebesturen hebben meermaals aangegeven dat iedereen van harte welkom is om het nieuwe gebouw te bezoeken.
Het wordt drukker, terwijl het al een druk punt is waar de moskee komt.	Het uitgevoerde verkeersonderzoek toont aan dat ook op het drukste moment van de week de verkeersafwikkeling voldoende blijft na de bouw van de moskee.
De klanken van de azaan vindt indiener niet kunnen.	Er bestaat (net als bij een kerkklok) geen algemeen wettelijk toetsingskader voor een gebedsoproep. Als religieus ritueel (onlosmakelijk verbonden met het islamitische plichtgebed) valt de adhan (gebedsoproep) onder de bescherming van artikel 6.1 van de Grondwet: "Ieder heeft het recht zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet." Ook de inhoud

	van de adhan (namelijk een combinatie van lofprijzingen, een geloofsbelijdenis, en een oproep om te bidden) valt onder diezelfde bescherming. Wel zijn er in de 'Noaberschapsovereenkomst' een aantal afspraken gemaakt met het moskeebestuur over de gebedsoproep. De overeenkomst is als bijlage bij de bestemmingsplantoelichting gevoegd. Zoals in de bestemmingsplantoelichting (par 5.1.4.6) aangegeven, is er op basis van de uitgangspunten uit de Noaberschapsovereenkomst een verantwoord woon- en leefklimaat ten aanzien van de oproep. Dit met name door de korte duur van de oproep (ca. 2 à 3 minuten). Ook gebeurt de gebedsoproep alleen op vrijdagmiddag en op 2 feestdagen (ochtend) en zijn er afspraken gemaakt over het maximale geluidsniveau ter plaatse van de dichtst bij gelegen woning.
Waarom een mega-moskee, terwijl er weinig moslims in de buurt wonen?	De nieuwe moskee dient als vervanging van twee bestaande moskeeën in het centrum van Enschede (Atjehstraat en Ledeboerstraat). Deze twee bestaande moskeeën zijn verouderd. Het bestuur van deze moskeeën heeft daarom een plan bij de gemeente ingediend om een nieuwe moskee te mogen bouwen. De gebedsruimte mag maximaal 625 gebedsplaatsen hebben. Dit sluit aan bij het aantal leden van de twee bestaande moskeeën samen.
Het wordt buurtbewoners door de strot gedrukt, terwijl veel mensen het liever niet hebben. De gemeente doet wat ze wil. Indiener verdenkt B&W er van dat ze zijn omgekocht. De bijeenkomsten hebben geen zin gehad. Het ergste was een bijeenkomst op het stadhuis waarbij iemand van de moskee sprak die amper Nederlands sprak. En dan krijgen zij een moskee. Volgens indiener moeten zij zich steeds aanpassen aan de andere bevolking. Het zou andersom moeten zijn.	Spijtig om te horen dat u het gevoel heeft dat het plan door de strot wordt gedrukt en het proces niet eerlijk is gegaan/geen zin heeft gehad. Het plan is na een zorgvuldig locatieonderzoek democratisch tot stand gekomen. Het is naar onze opvatting een passende locatie voor deze moskee. De Turkse gemeenschap 'krijgt' overigens geen moskee. Zij kopen de grond van de gemeente en betalen zelf de bouw.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.